

ЕЛЬФРІДА
ЄЛІНЕК

ХІТЬ

РОМАН

ЛАУРЕАТ
НОБЕЛІВСЬКОЇ
ПРЕМІЇ
З ЛІТЕРАТУРИ
2004

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2012

1

Щільна запона відділяє жінку та її домоволодіння від іншого люду, який теж має власне житло і свої химери. У них, у бідняків, свої пристановища, де миготять їхні привітні обличчя, суціль безликі. Там вони сплять, змушені покладатися на чужу ласку, на свого директора й Вічного Батька, з його життєдайним диханням. Цей чоловік, який усім виливає істину і самовладно править світом, жінками нині ситий по саме нікуди. Він на весь голос заявляє, що йому потрібна саме ця жінка — його дружина. Він такий само дрімучий, як дерева довкола. Він одружений, і це править за противагу іншим його втіхам. Чоловік і дружина не соромляться одне одного. Разом їм весело, вони були і є одне нерозривне ціле.

Зимове сонце цієї пори зовсім неяскраве, і воно страшенно нервує ціле покоління молодих європейців, які виростили в тутешніх краях або просто приїхали сюди покататися на гірських лижах. Діти місцевих робітників з паперової фаб-

рики пізнають світ спозарання, з шостої ранку, тьопуючи у хлів і лякаючи худобу своїми незрозумілими тіннями. Дружина директора вирушає гуляти з дитиною. Вона одна коштує більше за половину місцевого населення. Інша половина, щойно тільки завіє сирена, вирушає на фабрику під руку свого чоловіка. Люди завжди тримаються за те, що у них під носом. У жінки гарна чепурна зачіска. Вона гуляє з дитиною вже цілу годину, проте дитя, п'яне від денного світла, просто не тямиться від фізичного навантаження. Варто випустити хлопчика з ока, як він пірнає в найглибший замет, ліпить сніжки й шпурляється ними. Земля допіру забруднена кров'ю. Засніженою доріжкою розсипане пташине пір'я. Куниця (чи, може, кішка) зіграла тут у свою звичну й природну гру: підкралася на м'яких лапах — і хап здобич. А те, що лишилося від звірини, кудись потягли. Жінку привезли з міста сюди, де чоловік керує паперовою фабрикою. До околиць жителів чоловіка зараховувати не варто, він сам по собі — рідкісна птиця. Плями крові розбризкані по всій доріжці.

Чоловік, чоловік. Він посідає великий простір, у якому слово дане тільки йому. А синові його вже час навчитися грати на скрипці. Директор не знає кожного зі своїх робітників особисто, зате знає, чого вони варті разом. Помагайбі, всім. На фабриці створено хор, який підтримують спонсори, аби пан директор міг диригувати, задоволений

собою. Хор їздить в автобусах околицями, а тоді люди кажуть: «Це було щось!». От і їздять вони маленькими містечками, прогулюються нерозмірним кроком по вуличках і вигулюють свої ненаситні бажання, зазираючи у вітрини провінційних магазинів. У залах, де вони виступають, хор обернений до глядачів причілком, а ось своїм сподом спирається на барну стійку. Утім, і птаха, який летить, глядач бачить лише з одного боку. Співаки, обачно й ретельно перебираючи ногами, вихлюпуються з орендованого автобуса, з якого слідом за ним вириваються їхні випари, і перевіряють голоси просто на осонні. Хмара звуків злітає до неба, коли цих невільників виставляють напоказ. Їхні родини, на час позбавлені батька, зазвичай перебиваються з копійки на копійку. Хористи їдять сосиски, п'ють вино й пиво. Вони завдають шкоди своїм голосам і почуттям, необачно ними розпоряджаючись. Жаль, що співаки — найнижчого штибу, і який-небудь оркестр із Граца може замінити кожного з них, а може, й підтримати — залежить від того, як усе подати. Голоси їхні жакливо слабкі й покриті сугою повітря й часу. Директорові подобається, що співаки своїми голосами просять у нього допомоги. Навіть найгірші можуть доп'ястися успіху, якщо сподобаються йому у музичному плані. Хор — це хобі пана директора, і чоловіки сумирно стоять у своїх загородах, коли їх привозять на місце виступу. Директор навіть вкладає власні гроші, якщо

йдеться про смердючий і кривавий відбір на окружному співочому конкурсі. Він забезпечує собі й своїм співакам стійкість на тлі стрімкого часу. Чоловіки — немов будинки, зведені на високому фундаменті. Їм хочеться здійнятися ще вище, щоб дружини впізнавали чоловіків своїх за їхньою працею, коли вони вийдуть на пенсію. Наприкінці тижня ці небожителі знесилюються. Вони вже не піднімаються на риштовання подружніх спалень, а виходять на підвищення у придорожній забігайлівці й співають там з принуки, наче мерці ось-ось вернуть на цей світ і влаштують їм овацію. Чоловіки завжди хочуть бути більшими, ніж вони є насправді, хочуть, аби росли їхні результати й круто підносились їхня цінність. Такий їхній повсякчасний настрій.

Жінка інколи незадоволена чоловіком і сином — двома вадами, які затьмарюють її життя. Син — кольорова копія батька. Дитина в них — єдина серед свого роду, але фотографувати себе вона поки дозволяє. Хлопець бігає за батьком по п'ятах, щоб вирости й стати справжнім чоловіком. Батько надягає на сина вудила скрипки, так що клапті піни летять із вискаленої морди. Дружина своїм тілом забезпечує злагодженість роботи їхнього сімейного підприємства й породжує ніжні почуття одне до одного. Завдяки жінці чоловік долучається до вічності. Ця жінка мала прекрасне здоров'я й ущерть дала його дитині. Хлопчина вдома дуже слухняний, не те що в спорті, де він казиться і не попускає

друзям: вони одноголосно обрали його ватажком, який охороняє сходи, що ведуть у рай небесний, де немає безробіття. Батько впевнений у собі, його не зітреш з лица землі. Він держить у руках фабрику, а в кишенях своєї пам'яті тримає імена робітників, які намагалися ухилитися від хорového співу. Син чудово їздить на лижах, сільські діти стеляться йому під ноги, як трава. Їм живеться несо- лодко. Жінка зі своєю косметичкою, яку треба мити щодня, більше не стає на лижі. Вона кидає кітву дитині, хай пристає до її затишного берега, але син рветься вперед, щоб нести свій вогонь мешканцям бідних халуп. Усі повинні підхопи- ти його запал. Він ладен об'їхати увесь світ у своєму гарно- му лижному костюмчику. Батько його роздимається, мов свинячий міхур, співає, грає, репетує й хитає юрту. Хор за помахом його руки кочує по горах і по долах, від сосисок до печені, і при цьому ще співає. Співаки ніколи не ставлять запитання, що їм належить за пісні. Зате хористів ніколи не викреслюють із платіжної відомості. Будинок у дирек- тора обставлений світлими меблями: більша економія на освітленні! Так, світлий будинок заміняє нам усе біле світло, а світ без пісень прісний.

Хор допіру прибув. Суціль підстаркуваті аборигени, які прагнуть на час ушитися від своїх дружин. Часом і самі їхні дружини з ними — зі своїми гарно завитими кучериками (о, священна влада сільських перукарів, які присмачують